

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ В СИСТЕМІ ОСВІТИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2017 РОКУ

I. Вступ

Розвиток нових суспільних стосунків в умовах здійснення радикальних реформ в освіті вимагає дієвих перетворень у навчально-виховному процесі в загальноосвітній школі по формуванню особистості, що визначає нові напрями діяльності практичних психологів і соціальних педагогів.

Швидкоплинність змін у всіх сферах життя людини посилює цілу низку негативних явищ, на які впливають вади в духовному, психічному, інтелектуальному й особистісному розвитку, соціальна дезадаптація. Як наслідок такого процесу, у суспільстві набувають поширення різні форми девіантної та делінквентної поведінки, наркоманія, алкоголізм, хвороби, що передаються статевим шляхом, бродяжництво, безпритульність, деградація моральних цінностей, незаконні види дитячої праці та інше. Таким чином, посилюється актуальність і соціальне значення соціально-психологічного супроводу.

Формуючи психологічну складову організації освітнього середовища, працівники психологічної служби системи освіти області повинні забезпечити умови, які б сприяли розвитку індивідуальності кожної дитини, збереженню її здоров'я, формуванню в неї готовності до самостійного життя в суспільстві та готовності навчатися впродовж усього життя.

Оптимально вирішувати складні питання своєї життєтворчості, успішно досягати індивідуальних і суспільних цілей допомагає орієнтація школи на гуманістичні принципи навчання й виховання дітей, що, у свою чергу, сприяє створенню відповідної моделі соціальної компетентності людини. Постановка проблеми саме таким чином призводить не тільки до визначення головних цілей і завдань психологічної служби, але й дозволяє для досягнення мети розробляти та впроваджувати різні моделі розвитку й діяльності психологічної служби: мобільні психологічні служби та центри практичної психології й соціальної роботи.

Аналіз розвитку психологічної служби Харківської області дозволяє виокремити основні проблеми, що постали сьогодні перед нею. Серед них найбільш актуальними є:

1. Розвиток мережі та кадрового потенціалу психологічної служби в регіоні.
2. Удосконалення організаційного рівня функціонування психологічної служби.
3. Підвищення якості роботи працівників психологічної служби.
4. Підвищення психологічної компетентності керівників навчальних закладів та установ.

Досвід діяльності з розбудови особистісно зорієнтованої освіти та впровадження компетентнісного підходу вказує на невисоку готовність частини педагогів практично реалізувати її завдання. Важливою перешкодою виступає недостатній рівень методичної підготовки педагогів і психологів, відсутність системних психолого-педагогічних технологій особистісно зорієнтованої освіти, у

тому числі із застосуванням новітніх інформаційних технологій, а також недостатній рівень професійної компетентності педагога.

II. Актуалізація проблем соціально-психологічного супроводу модернізації освіти в умовах упровадження нових Державних стандартів початкової, базової та повної загальної середньої освіти

Психологічна служба системи освіти представляє собою багаторівневу організаційну систему, що включає основні структурні одиниці та забезпечує надання ефективної психологічної допомоги всім учасникам навчально-виховного процесу. Спектр завдань на різних рівнях функціонування цієї системи має бути диференційованим.

Практичний психолог і соціальний педагог є рівноважними суб'єктами системи соціального та психологічного забезпечення на рівні навчального закладу й долучені до вирішення основних завдань модернізації навчально-виховного процесу.

Відповідно до нового Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти особливої актуальності в діяльності психологічної служби набуває діагностика адаптації учнів 1, 2, 5-х класів до навчання за умов уведення нових предметів та психологічний супровід підготовки учнів до профільного навчання та професійного самовизначення. У сучасних умовах є необхідним оновлення цілей і змісту профорієнтаційної роботи серед старшокласників.

Основною метою психологічного й соціального забезпечення освіти є підвищення рівня доступності та якості послуг у сфері психології й соціальної роботи, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я, підвищення адаптивних можливостей, створення умов для повноцінного й гармонійного розвитку, посилення виховного компоненту освіти.

Актуальними проблемами психологічної служби є організація превентивної освіти, формування здорового способу життя, психологічна просвіта педагогів і батьків.

Діяльність психологічної служби має бути спрямована на забезпечення супроводу інклюзивної освіти та дітей з особливими освітніми потребами, захист психічного й соціального здоров'я дитини на всіх рівнях навчання, формування нової філософії ставлення до таких дітей, забезпечення конституційних прав і державних гарантій щодо здобуття якісної освіти, здійснення комплексної реабілітації цієї групи дітей, набуття ними побутових і соціальних навичок, розвиток здібностей.

Розв'язання вказаних проблем полягає, у першу чергу, у впровадженні інноваційних психолого-педагогічних технологій, реалізації проектного підходу до здійснення навчально-виховної роботи; по-друге, в орієнтації на компетентісний підхід до змісту освіти, формуванні готовності школярів застосовувати набуті знання, уміння, навички та способи діяльності в житті.

Програма розвитку психологічної служби Харківської області на період до 2017 року (далі – Програма) складена на виконання Плану заходів щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 06.08.2013 №1106. Програма спрямована на посилення

ролі і значущості психологічної складової освітнього процесу, підвищення ефективності діяльності соціальних педагогів, практичних психологів.

Програма визначає засади й напрями подальшого розвитку психологічної служби системи освіти Харківської області через реалізацію низки практичних заходів і є продовженням попередньої Програми розвитку психологічної служби системи освіти Харківської області.

III. Нормативно-правове забезпечення реалізації Програми

Організація впровадження Програми ґрунтується на чинному законодавстві України про освіту та нормативно-правових актах Міністерства освіти і науки України, що регламентують діяльність психологічної служби системи освіти:

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, схвалена Указом Президента України від 25.06.2013 № 344/2013;

Закон України «Про освіту»;

Закон України «Про загальну середню освіту»;

наказ Міністерства освіти і науки України від 03.05.1999 № 127 «Про затвердження Положення про психологічну службу системи освіти України» (із змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 02.07.2009 року № 616);

наказ Міністерства освіти і науки України від 15.08.2000 № 386 «Про затвердження Типового положення про центри практичної психології і соціальної роботи»;

наказ Міністерства освіти і науки України від 19.10.2001 № 691 «Про затвердження Положення про психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів»;

наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2001 № 330 «Про затвердження Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України»;

наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2006 № 864 «Про планування діяльності та ведення документації соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми – інвалідами системи Міністерства освіти і науки України»;

наказ Міністерства освіти і науки України від 06.10.2010 № 930 «Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників»;

наказ Міністерства освіти і науки України від 06.08.2013 № 1106 «Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року»;

лист Міністерства освіти і науки України від 27.08.2000 № 1/9-352 «Щодо планування діяльності, ведення документації і звітності усіх ланок психологічної служби системи освіти України»;

лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 02.01.2013 №1/9-1 «Про визначення завдань психологічної служби системи освіти в умовах інклюзивного навчання» та ін.

IV. Аналіз розвитку психологічної служби в Харківській області

На підставі аналізу динаміки розвитку психологічної служби області за період 2008 – 2013 рр. можна зазначити наступне:

1. Поступово зростає забезпечення навчальних закладів практичними психологами й соціальними педагогами. Проте ці зміни відбуваються вкрай повільно, особливо в районах сільської місцевості.

2. За визначений період значно збільшилася кількість фахівців у дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладах.

У 2007/2008 навчальному році в Харківській області працювали 588 практичних психологів, 155 соціальних педагогів і 58 методистів (усього 801 фахівець), у 2008/2009 навчальному році – 645 практичних психологів, 223 соціальні педагоги та 60 методистів (усього 926 фахівців), у 2009/2010 навчальному році – 681 практичний психолог, 249 соціальних педагогів і 58 методистів (усього 988 фахівців), у 2010/2011 навчальному році – 709 практичних психологів, 285 соціальних педагогів і 63 методисти (усього 1057 фахівців), у 2011/2012 навчальному році – 743 практичні психологи, 269 соціальних педагогів і 70 методистів (усього 1082 фахівці), у 2012/2013 навчальному році – 761 практичний психолог, 284 соціальні педагоги та 68 методистів (усього 1113 фахівців). На кінець 2013 року налічується 770 практичних психологів, 298 соціальних педагогів та 74 методисти (усього 1142 фахівці).

3. За останні п'ять років чисельність педагогічних працівників зазначених категорій зросла на 341 особу. Кількість практичних психологів збільшилася на 182 особи, соціальних педагогів – на 143, методистів – на 16.

4. За підсумками аналізу й моніторингу показники кадрового забезпечення психологічних служб районів, міст Харківської області можна розподілити на групи з достатнім (I), середнім (II) та низьким (III) рівнем розвитку:

I група – райони (міста) області, що мають достатній рівень кадрового забезпечення психологічної служби: Дергачівський, Зміївський, Золочівський, Красноградський, Сахновщинський, Харківський райони області, міста Ізюм, Куп'янськ, Лозова, Люботин, Первомайський, Чугуїв та всі райони міста Харків;

II група (середній рівень) – Валківський, Ізюмський, Коломацький, Куп'янський, Первомайський, Чугуївський райони області.

III група (низький рівень) – Балаклійський, Барвінківський, Близнюківський, Богодухівський, Борівський, Великобурлуцький, Вовчанський, Дворічанський, Зачепилівський, Кегичівський, Краснокутський, Лозівський, Нововодолазький, Печенізький, Шевченківський райони області.

5. У Харківській області для забезпечення психологічного супроводу сільської малочисельної школи Центром практичної психології і соціальної роботи КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» розроблено такі моделі соціально-психологічного забезпечення навчальних закладів: мобільна психологічна служба (група) та центр практичної психології і соціальної роботи шкільного округу. Створено 7 центрів практичної психології і соціальної роботи та 12 мобільних психологічних служб (груп).

6. Постійно проводилася робота щодо психологічного супроводу адаптації учнів перших і п'ятих класів до навчання у школі: дослідження рівня шкільної готовності, рівня особистісного та розумового розвитку, вивчення причин складнощів у опановуванні навчального матеріалу, розвитку ключових компетентностей тощо.

7. Багато уваги приділялося соціально-психологічному супроводу допрофільного і профільного навчання, виявленню й організації роботи з обдарованими учнями, проводилися різні види роботи: діагностика, корекція, просвіта, консультування, захист тощо.

Таким чином, можна зазначити, що Програму розвитку психологічної служби системи освіти Харківського області на період 2008 – 2012 рр., в основному, виконано.

Разом з тим, у діяльності психологічної служби регіону існують певні **проблеми:**

1. Відсоток забезпеченості фахівцями психологічної служби області зростає, але темпи зростання зменшилися. На сьогодні психологічна служба області забезпечена фахівцями на 62,3%, практичними психологами – на 68,1%, соціальними педагогами – на 50,3%. Також слід зазначити, що в 11 районах (містах) області відсутні психологи в дошкільних навчальних закладах (Богодухівський, Борівський, Дворічанський, Зачепилівський, Золочівський, Ізюмський, Коломацький, Краснокутський, Лозівський, Печенізький райони, м. Первомайський), а у 18 районах (містах) відсутній або працює лише один соціальний педагог (Балаклійський, Близнюківський, Борівський, Валківський, Дворічанський, Зачепилівський, Ізюмський, Кегичівський, Коломацький, Красноградський, Краснокутський, Куп'янський, Лозівський, Нововодолазький, Первомайський, Шевченківський райони, м. Люботин, м. Первомайський).

У районах сільської місцевості спостерігається висока плінність відповідних кадрів.

2. Не всі місцеві органи управління освітою мають методиста, який відповідає за психологічну службу. Часто ці фахівці додатково навантажені іншими видами роботи, що заважає їм виконувати основні обов'язки. Відсутні методисти у 5 районних місцевих органах управління освітою (Борівський, Великобурлуцький, Дворічанський, Зачепилівський, Шевченківський). Близнюківський, Борівський, Дворічанський, Зачепилівський, Коломацький, Лозівський, Печенізький, Шевченківський місцевих органів управління освітою у складі психологічної служби мають від одного до п'яти спеціалістів, що не відповідає нормативам.

3. 59% сільських дітей, що навчаються в малочисельних школах, залишаються поза увагою психологів і соціальних педагогів.

4. Дошкільні навчальні заклади компенсуючого типу забезпечені практичними психологами на 50 %, соціальні педагоги відсутні, дошкільні навчальні заклади комбінованого типу забезпечені практичними психологами на 88,6 %. Спеціальні загальноосвітні навчальні заклади для дітей, які потребують корекції фізичного (або) розумового розвитку, практичними психологами забезпечені на 96 %, соціальними педагогами – на 64%.

5. Проблемою в діяльності психологічної служби залишається вдосконалення якості змісту роботи практичного психолога та соціального педагога. Спостерігається використання методів, технологій, програм у роботі, що невідповідають вимогам Етичного кодексу психолога та правилам надання соціально-психологічної допомоги: діанетика, медитація, біоенергетика тощо. Існують випадки використання програм, що не пройшли погодження (експертизу) у Центрі практичної психології і соціальної роботи КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

6. Система підвищення рівня підготовки керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів потребує посилення психологічної складової, формування мотивації щодо постійного підвищення психологічної культури адміністрацій навчальних закладів.

7. Проблемою залишається забезпечення кабінетами практичних психологів і соціальних педагогів у загальноосвітніх і дошкільних навчальних закладах. Станом на 01.12.2013 повністю забезпечено кабінетами 11,6 % фахівців психологічної служби, частково – 58,8 % практичних психологів, 21,5 % мають суміщене робоче місце, 7,5 % працюють у пристосованому приміщенні, в 1 % робоче місце відсутнє; повністю забезпечено кабінетами 51,8 % соціальних педагогів, 46,7 % мають суміщене робоче місце, в 1,5 % робоче місце відсутнє.

8. Зберігається недостатній освітній та кваліфікаційний рівень фахівців психологічної служби. Так, 31% соціальних педагогів не мають фахової освіти. Серед фахівців психологічної служби вищу та першу кваліфікаційні категорії мають близько 25 %, а кваліфікаційну категорію «спеціаліст» – 55 % працівників.

9. Залишається недостатній рівень організації і проведення працівниками психологічних служб просвітницької роботи з підвищення психологічної культури вчителів, батьків і учнів з метою попередження стигматизації дітей з особливими освітніми проблемами.

V. Мета й основні завдання Програми розвитку психологічної служби системи освіти Харківського регіону

Основною метою Програми є розвиток психологічної служби системи освіти Харківського регіону, забезпечення ефективної та дієвої системи соціально-психологічного супроводу навчально-виховного процесу, захисту психічного здоров'я й соціального благополуччя всіх його учасників: вихованців, учнів, студентів, педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Виходячи з цього, визначено **основні завдання** Програми розвитку психологічної служби в Харківському регіоні:

1. Забезпечення надійного, системного соціально-психологічного супроводу навчально-виховного процесу в кожному районі (місті) за різними моделями.
2. Організація психологічного супроводу запровадження та реалізації Державних стандартів початкової, базової та повної загальної середньої освіти, профільного навчання в старшій школі та допрофесійної підготовки;
3. Сприяння поширенню та підвищенню якості запровадження в навчальних закладах здоров'язберігаючих технологій, програм і проектів превентивного, просвітницького, профілактичного спрямування.
4. Підвищення рівню психологічної обізнаності батьків і педагогічних працівників щодо вікових і психофізичних особливостей учнів.
5. Забезпечення психологічний супровід інклюзивного навчання, надання соціально-психологічну допомогу педагогічним працівникам, батькам у процесі адаптації та соціалізації дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього навчального закладу.

VI. Основні принципи та шляхи реалізації Програми

Для реалізації Програми та постійного розвитку психологічної служби як у кількісному, так і в якісному значеннях необхідно продовжувати застосовувати багаторівневу систему взаємодії учасників навчально-виховного процесу (таблиця).

Таблиця. Багаторівнева система взаємодії учасників навчально-виховного процесу щодо розвитку психологічної служби в регіоні

Рівні	Зміст і спрямованість роботи
Перший рівень	Робота на рівні місцевого органу управління освітою та районної (міської) методичної служби, де планується, організовується діяльність та розвиток психологічної служби як у цілому, так і на інших рівнях.
Другий рівень	Робота з керівниками психологічних служб у районах (містах) щодо підвищення рівня обізнаності, професійної компетентності, розвитку менеджерських умінь керівників психологічних служб, надання допомоги в організаційно-методичній, навчально-методичній та дослідницькій діяльності.

Третій рівень	Робота з керівниками навчальних закладів щодо впровадження системного підходу в роботі психолога, аналізу та прогнозування проблем дітей і учнів.
Четвертий рівень	Робота з працівниками психологічної служби навчальних закладів Харківської області щодо підвищення професійної компетентності, організації та методичного супроводу діяльності з усіх напрямів.

Основні **принципи** реалізації Програми розвитку психологічної служби:

1. Психологічна служба Харківського регіону – це цілісна, самодостатня регіональна соціально-педагогічна структура системи дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти, яка спрямована на збереження психічного і психологічного здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу.

2. Для виконання завдань Програми в сільській місцевості створюються та функціонують мобільні психологічні служби, центри практичної психології і соціальної роботи на базі шкільних округів.

3. Управління районними та міськими психологічними службами здійснюється через оптимізацію роботи Центру практичної психології і соціальної роботи КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

4. До складу районної та міської психологічної служби входять практичні психологи й соціальні педагоги дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладів, методисти та працівники центрів практичної психології і соціальної роботи, методисти районних (міських) методичних кабінетів (центрів), які відповідають за психологічну службу.

5. Психологічний супровід впровадження Державних стандартів на рівні району (міста) здійснюється центром практичної психології і соціальної роботи відповідного рівня або методистом районного (міського) методичного кабінету (центру), який відповідає за психологічну службу.

6. Психологічний супровід Державних стандартів на рівні навчальних закладів здійснюється практичними психологами і соціальними педагогами цих закладів.

7. Підвищення професійної компетентності практичних психологів і соціальних педагогів навчальних закладів області здійснюється безперервно.

Шляхи реалізації Програми:

1. Підвищення кваліфікації та фахової майстерності практичних психологів і соціальних педагогів, атестація працівників служби.

2. Підвищення психологічної культури всіх учасників навчально-виховного процесу: учнів, учителів, вихователів, батьків, педагогічної громадськості.

3. Соціально-психологічна діагностика, моніторинг особистісного розвитку учнів, прогнозування змін в освітній ситуації та визначення основних її тенденцій.

4. Проектування й соціально-психологічна корекція розвитку учнів у навчально-виховному процесі.

5. Психологічна експертиза педагогічних інновацій, методів і методик, оцінка ефективності впровадження програм та проектів.

6. Соціально-психологічна та педагогічна реабілітація дітей і підлітків, які знаходяться у кризовій життєвій ситуації, соціально незахищених дітей та дітей з особливими потребами.

7. Консультативно-методична допомога всім учасникам навчально-виховного процесу та керівникам освіти різних рівнів.

8. Організаційна робота з розвитку мережі психологічної служби системи освіти регіону.

VII. Очікувані результати виконання Програми

1. Перехід у діяльності фахівців психологічної служби від окремих методик роботи до системних технологій, що спрямовані на вирішення конкретних проблем особистості, де в комплексі присутні діагностика, моделювання та постановка виховних (корекційних) завдань, проектування, планування спільної діяльності психолога, педагога, батьків, класного колективу, соціального педагога, процедури визначення ефективності проведеної роботи.

2. Забезпечення необхідних організаційних, методичних, кадрових, інформаційних та інших умов для подальшого розвитку психологічної служби системи освіти й підвищення ефективності діяльності всіх її ланок.

3. Підвищення рівня обізнаності адміністрації, педагогічних працівників, батьків щодо вікових і психіфізіологічних особливостей учнів, ролі та місця практичного психолога й соціального педагога в діяльності навчального закладу.

4. Запровадження нових моделей діяльності психологічної служби на основі сучасних досягнень вітчизняної та світової психолого-педагогічної науки.

5. Поширення в навчальних закладах Харківської області програм, проектів просвітницько-профілактичного спрямування.

6. Створення можливостей для повноцінної адаптації та соціалізації кожної дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому навчальному закладі.

7. Задоволення потреби учасників навчально-виховного процесу в необхідності отримання психологічної та соціальної допомоги, особливо в системі дошкільної, спеціальної, вищої й професійно-технічної освіти, віддалених, сільських і малокомплектних школах.

8. Підвищення професійного рівня та кваліфікації практичних психологів, соціальних педагогів, працівників психолого-медико-педагогічних консультацій.

Виконання основних завдань і заходів Програми дозволить забезпечити:

– прогнозування змін освітньої ситуації в районі (місті) та визначення основних її тенденцій;

– приведення кількості посад методистів із психологічної служби, практичних психологів, соціальних педагогів усіх навчальних закладів у відповідність до нормативної потреби;

– якісний психологічний супровід реалізації Державних стандартів початкової, базової та повної загальної середньої освіти в навчально-виховному процесі;

– підвищення психологічної культури всіх учасників навчально-виховного процесу: адміністрації, педагогічних працівників, батьків та інших;

- підвищення ефективності виховної роботи через реалізацію просвітницько-профілактичних програм, проектів із превенції негативних явищ в учнівському та молодіжному середовищі, попередження девіантної й ризикованої поведінки підлітків;
- розробку та впровадження новітніх методик, методів і технологій роботи практичних психологів та соціальних педагогів;
- якісне проведення психологічної експертизи педагогічних інновацій, методів і методик.

VIII. Управління Програмою та контроль за її виконанням

Організація виконання Програми покладається на КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» (Центр практичної психології і соціальної роботи).

Програма передбачає розробку заходів із урахуванням місцевих потреб, умов і можливостей розвитку, затвердження їх у відповідному порядку на місцевому рівні в кожному районі (місті) області.

Місцеві органи управління освітою щороку мають інформувати КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» про хід виконання завдань і заходів Програми, яка інформує Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації.

Контроль за виконанням і внесенням змін до Програми здійснюється Департаментом науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації на підставі рекомендацій та пропозицій місцевих органів управління освітою й КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

IX. Фінансове і ресурсне забезпечення виконання Програми

Фінансове та матеріально-технічне забезпечення Програми ґрунтується на пріоритетності витрат із обласного й місцевих бюджетів, громадських організацій та коштів батьків, громадян, освітніх фондів тощо.

Заходи щодо виконання Програми у районах (містах) області

№ з/п	Зміст заходу	Відповідальні виконавці	Терміни виконання, роки
1. Розвиток системи психологічного супроводу у сфері освіти			
1.1.	Розглянути на колегії Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації питання «Про стан та перспективи розвитку психологічної служби системи освіти Харківського регіону на період до 2017 року».	Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації, КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	До 01.01.2014 року
1.2.	Розглянути на колегіях місцевих органів управління освітою питання «Про затвердження районних (міських) програм розвитку психологічних служб системи освіти».	Місцеві органи управління освітою (1-3 групи), керівники психологічних служб районів (міст) області	До 01.02.2014 року
1.3.	Привести кадровий склад методистів із психології відповідно до нормативів чисельності, призначити їх на посаду з числа осіб, які мають фахову освіту.	Органи управління освітою Близнюківського, Борівського, Великобурлуцького, Дворічанського, Зачепилівського, Шевченківського районів	2014 рік
1.4.	Створювати мобільні психологічні служби при районних (міських) методичних кабінетах (центрах) для здійснення психологічного супроводу навчально-виховного процесу в сільських і малочисельних школах із числа спеціалістів із фаховою освітою.	Місцеві органи управління освітою (2-3 групи)	2014 – 2017 роки
1.5.	Привести чисельність працівників психологічної служби навчальних закладів районів (міст) області у відповідність до нормативної потреби з числа спеціалістів із фаховою освітою: - забезпечити кадрами психологічну службу більше ніж на 95% від потреби; - збільшити кадрове забезпечення на 30%.	Місцеві органи управління освітою (1 група) Місцеві органи управління освітою (2-3 групи)	2014 – 2017 роки
1.6.	Забезпечити практичними психологами та соціальними педагогами, незалежно від кількості вихованців, усі дошкільні навчальні заклади компенсуючого та комбінованого типів, де є дві й більше груп компенсуючого типу, навчальні заклади інтернатного типу для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, із числа осіб із фаховою освітою на 100% відповідно до існуючих нормативів чисельності.	Місцеві органи управління освітою (1-3 групи), керівники навчальних закладів	2015 – 2017 роки
1.7.	Забезпечити практичними психологами та соціальними педагогами, незалежно від кількості вихованців, усі загальноосвітні школи-інтернати для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку; загальноосвітні санаторні школи (школи-інтернати) для дітей, які потребують тривалого лікування; вечірні (змінні) школи для громадян, які не мають можливості	Керівники навчальних закладів	2015 – 2017 роки

№ з/п	Зміст заходу	Відповідальні виконавці	Терміни виконання, роки
	навчатись у школах із денною формою навчання; професійно-технічні, вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації з числа спеціалістів із фаховою освітою на 100% відповідно до існуючих нормативів чисельності.		
1.8.	Забезпечити практичними психологами, незалежно від кількості дітей, спеціалізовані школи (школи-інтернати) з поглибленим вивченням окремих предметів, гімназії, ліцеї, колегіуми, міжшкільні навчально-виробничі комбінати для задоволення потреб учнів у профорієнтаційній, допрофесійній, професійній підготовці; позашкільні навчальні заклади з числа спеціалістів із фаховою освітою на 100% відповідно до існуючих нормативів чисельності.	Місцеві органи управління освітою; директори навчальних закладів	До 01.09.2015 року
1.9.	Проводити Internet-конференції, ЧАТи з актуальних питань розвитку психологічної служби й психологічного супроводу реалізації Державних стандартів початкової, базової та повної загальної середньої освіти.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», центр практичної психології і соціальної роботи	Двічі на рік
1.10.	Співпрацювати з місцевими засобами масової інформації з метою популяризації психологічних знань, пропаганди діяльності психологічної служби системи освіти України.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», практичні психологи, соціальні педагоги	Постійно
1.11.	Співпрацювати з державними службами, організаціями та установами щодо реалізації міжнародних, державних, регіональних програм, проектів, заходів інформаційного, навчального, превентивного, просвітницького, профілактичного, корекційного спрямування.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», центр практичної психології і соціальної роботи	Постійно
1.12.	Установлювати зв'язки та обмін досвідом з громадськими об'єднаннями, організаціями, державними закладами.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», центр практичної психології і соціальної роботи	Постійно
2. Удосконалення організаційного рівня функціонування служби			
2.1.	Готувати (оновлювати) методичні рекомендації (вказівки) для керівників місцевих органів управління освітою та керівників навчальних закладів про діяльність психологічної служби і психолого-медико-педагогічної консультації.	Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації, КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», обласна психолого-медико-педагогічна консультація	Щорічно, вересень
2.2.	Здійснювати атестацію працівників психологічної служби відповідно до критеріїв ефективності діяльності.	Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації, КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	Постійно
2.3.	Оновлювати та поповнювати банк даних корекційно-розвивальних, превентивних, просвітницько-профілактичних програм створених і впроваджених фахівцями психологічних служб	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	Щорічно станом на 01.09

№ з/п	Зміст заходу	Відповідальні виконавці	Терміни виконання, роки
	районів (міст) області.		
2.4.	Оновлювати банк даних про зміни в кадровому складі психологічних служб районів (міст) області, інформувати про проведену роботу Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», центр практичної психології і соціальної роботи; методисти з психологічної служби районів (міст) області (1-3 групи)	Постійно двічі на рік
2.5.	Проводити щорічні наради (секційні засідання) керівників психологічної служби районів (міст) області та м. Харкова (1-3 групи) і навчальних закладів обласного підпорядкування.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	Постійно двічі на рік
2.6.	Вивчати діяльність психологічних служб районів (міст) області закладів нового типу у межах комплексного вивчення стану роботи районних (міських) відділів (управлінь) освіти з питань реалізації державної політики у сфері дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти, державних атестацій навчальних закладів з метою вивчення стану соціально-психологічного супроводу навчально-виховного процесу та розвитку психологічної служби у районах (містах) області та надання методичної допомоги.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	За планом Департаменту у науки і освіти ХОДА
2.7.	Готувати та розміщувати на порталі КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» інформацію щодо нормативно-правового й організаційно-методичного забезпечення функціонування психологічної служби регіону	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	Щомісячно
2.8.	Оновлювати тематичні рубрики з питань практичної психології та соціальної педагогіки на порталі КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	Постійно
2.9.	Поширювати ефективний досвід роботи працівників психологічної служби на виставках, науково-методичних масових заходах тощо.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	2014 – 2017 роки
2.10.	Здійснювати психологічний супровід та підтримку всеукраїнських і регіональних експериментальних програм та проектів.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	2014 – 2017 роки
2.11.	Проводити моніторинг використання практичними психологами, соціальними педагогами неперевіраних методик, технік і методів, що не відносяться до наукової психології (астрологія, зороастропсихологія, біоенергетика, екстрасенсорика, діанетика, соціоніка тощо).	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», місцеві органи управління освіти	Постійно
3. Покращення методичного забезпечення діяльності психологічної служби регіону			
3.1.	Удосконалити організацію діяльності працівників Центру практичної психології і соціальної роботи, оновити циклограми роботи методистів, здійснювати моніторинг якості діяльності.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	2014, 2016 рік
3.2.	Здійснювати апробацію протоколів діяльності	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	2014 рік

№ з/п	Зміст заходу	Відповідальні виконавці	Терміни виконання, роки
	психологічної служби (1-3 група).	неперервної освіти»	
3.3.	Упроваджувати навчальні плани та програми факультативних курсів, курсів за вибором і програм гурткової роботи з психологічної проблематики, а також профілактичних програм для підлітків у навчально-виховний процес навчальних закладів районів (міст) області (1-3 група).	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», керівники навчальних закладів	2014 – 2017 року
3.4.	Брати участь у всеукраїнських моніторингових дослідженнях: - «Ефективність функціонування психологічної служби та ставлення учасників навчально-виховного процесу до результатів діяльності працівників психологічної служби»; - «Молодь і протиправна поведінка»; - «Здоровий спосіб життя»; - «Духовні цінності, ідеали, переконання та вплив ЗМІ на формування особистості дитини».	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», методисти, які відповідають за психологічну службу (1-3 групи)	2014 рік 2015 рік 2016 рік 2017 рік
3.6.	Продовжити підготовку та розробку науково-методичного забезпечення курсів підвищення кваліфікації, спецкурсів для практичних психологів, соціальних педагогів.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	2014 – 2017 роки
3.7.	Оновлювати та поширювати методичні рекомендації для керівників місцевих органів управління освітою і керівників навчальних закладів щодо актуальних напрямів діяльності психологічної служби та психолого-медико-педагогічної консультації.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», обласна психолого-медико-педагогічна консультація	Постійно
3.8.	Розробити методичні рекомендації щодо профілактики соціальних ризиків у системі освіти та соціально-педагогічному оточенні вихованців, учнів, студентів.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	2014 – 2017 роки
3.9.	Здійснювати експертизу психологічного та соціологічного інструментарію відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.04.2001 № 330 «Про затвердження Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України» та критеріїв із метою підвищення відповідальності спеціаліста за результати діагностичної, корекційно-відновлювальної й просвітницько-профілактичної роботи.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	Постійно
3.10.	Сприяти впровадженню програм тренінгів, корекційно-відновлювальної, розвивальної роботи, методичних видань, затверджених Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи, Центром практичної психології і соціальної роботи КВНЗ	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	2014 – 2017

№ з/п	Зміст заходу	Відповідальні виконавці	Терміни виконання, роки
	«Харківська академія неперервної освіти», у загальноосвітні навчальні заклади.		
3.11.	Сприяти передплаті навчальними закладами фахових періодичних видань із метою інформаційного, нормативно-правового та науково-методичного забезпечення діяльності практичних психологів, соціальних педагогів.	Місцеві органи управління освітою, керівники навчальних закладів	Щорічно
4. Підвищення якості психологічного супроводу у сфері освіти Харківської області			
4.1. Загальні заходи			
4.1.1.	<p>Упроваджувати систему проведення майстер-класів, тренінгів для практичних психологів, соціальних педагогів щодо здійснення психологічного супроводу Державних стандартів початкової, базової та повної загальної середньої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - психологічний супровід адаптації учнів 2, 5-х класів в умовах упровадження нових навчальних дисциплін; - психологічний супровід адаптації учнів 3, 6-х класів до нових стандартів навчання; - психологічний супровід адаптації учнів 4, 7-х класів до нових стандартів навчання; - психологічний супровід допрофільної професійної підготовки та запровадження профільного навчання в старшій школі. 	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	<p>2014 рік</p> <p>2015 рік</p> <p>2016 рік</p> <p>2015 – 2017 роки</p>
4.1.2.	Забезпечити проведення навчального семінару за темою «Організаційно-правові аспекти діяльності психологічної служби системи освіти» для керівників навчальних закладів.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	2015 – 2017 роки
4.1.3.	Упровадити у практику кращі методики роботи практичних психологів і соціальних педагогів із профілактики насильницьких, агресивних форм поведінки, суїцидальних настроїв, конфліктності, толерантності серед учнівської молоді.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	2014 – 2017 роки
4.1.4.	Сприяти введенню в навчальних закладах факультативних курсів (спецкурсів, курсів за вибором) із психології для дітей і підлітків з метою підвищення їхньої психологічної культури та грамотності.	Директори навчальних закладів	2014 – 2017 роки
4.1.5.	Проводити традиційні обласні заходи: форум працівників психологічної служби, зліт тренерів та підлітків інструкторів Програми ПРООН, ЮНЕЙДС «Рівний-рівному», фестивалі «Світ медіації», «Психологічні читання».	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	Щорічно
4.1.6.	Проводити професійні конкурси для працівників психологічної служби.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	Відповідно до плану Українського науково-методичного центру практичної

№ з/п	Зміст заходу	Відповідальні виконавці	Терміни виконання, роки
			психології і соціальної роботи
4.1.7.	Поетапно запроваджувати соціально-психологічне проектування в діяльність працівників усіх ланок психологічної служби та соціально-психологічну експертизу умов і результатів їхньої діяльності.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», місцеві органи управління освітою, навчальні заклади обласного підпорядкування	2014 – 2017
4.1.8.	Упроваджувати превентивні просвітницько-профілактичні програми, рекомендовані Міністерством освіти і науки України, щодо здорового способу життя.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», місцеві органи управління освітою, заклади обласного підпорядкування	Постійно
4.1.9.	Продовжити системну практику проведення семінарів, майстер-класів (супервізійних та інтервізійних груп) щодо психологічного супроводу інклюзивної освіти та роботи фахівців психологічної служби із супроводу дітей з особливими освітніми потребами.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	Постійно
4.1.10	Координація Програми дослідно-експериментальної роботи регіонального рівня з проблеми «Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивної освіти»: науково-практичні семінари за темою «Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивної освіти»	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», центр практичної психології і соціальної роботи, обласна психолого-медико-педагогічна консультація	2014-2016 роки
4.2. Психологічна служба районів (міст) області (1 група)			
4.1.1.	Упровадити систему проведення майстер-класів (супервізійних груп) із різних напрямів психологічного супроводу: - особливості психодіагностичної роботи; - просвітницько-профілактична робота; - Основи психологічного консультування; - Корекційна робота фахівців психологічної служби.	Завідувачі центрів ПП і СР, методисти, які відповідають за психологічну службу, керівники методичних об'єднань, практичні психологи та соціальні педагоги навчальних закладів	2014 рік 2015 рік 2016 рік 2017 рік
4.1.2.	Проводити семінари-тренінги для педагогів і батьків із питань вікових, психофізичних особливостей учнів на різних етапах онтогенезу (із використанням інтерактивних методів, ділових ігор, психолого-педагогічних консиліумів тощо).	Практичні психологи, соціальні педагоги навчальних закладів	Постійно
4.1.3.	Сприяти створенню центрів практичної психології соціальної роботи в районах (містах) області та м. Харкові.	Місцеві органи управління освітою	До 01.12.2017 року
4.3. Психологічна служба районів (міст) області (2 група)			
4.2.1.	Провести навчально-методичний семінар для керівників навчальних закладів за темою «Роль, місце та основні функції практичного психолога, соціального педагога в організації навчально-виховного процесу».	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	2015 рік

№ з/п	Зміст заходу	Відповідальні виконавці	Терміни виконання, роки
4.2.2.	Упроваджувати різні моделі психологічного супроводу (мобільні служби, групи).	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», місцеві органи управління освітою	2014 – 2017 роки
4.2.3	Проводити семінари для педагогів і батьків із застосуванням різних форм роботи (інтерактивних методів) щодо популяризації діяльності психологічної служби, підвищення обізнаності з питань психофізичних і вікових аспектів розвитку дитини.	Місцеві органи управління освітою; практичні психологи, соціальні педагоги навчальних закладів	2014 – 2017 роки
4.4. Психологічна служба районів (міст) області (3 група)			
4.3.1.	Провести навчально-методичний семінар за темою «Роль, місце та основні функції практичного психолога, соціального педагога в організації навчально-виховного процесу» для керівників навчальних закладів.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», центр практичної психології і соціальної роботи	2014, 2015
4.3.2.	Здійснювати системну роботу щодо впровадження дієвих моделей соціально-психологічного супроводу навчально-виховного процесу (мобільні служби, групи).	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», центр практичної психології і соціальної роботи	2014 – 2017
4.3.3.	Проводити навчання для керівників навчальних закладів, педагогів і батьків із застосуванням різних форм роботи (інтерактивних методів, тренінгів, ділових ігор тощо) з метою підвищення їхньої психологічної культури.	Місцеві органи управління освітою; практичні психологи, соціальні педагоги навчальних закладів	2014 – 2016
4.5. Навчальні заклади обласної комунальної власності			
4.4.1.	Продовжувати дієву співпрацю психологічної служби з обласною психолого-медико-педагогічною консультацією з питань раннього виявлення дітей із порушеннями психофізичного розвитку.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», центр практичної психології і соціальної роботи, Обласна психолого-медико-педагогічна консультація	2014 – 2017
4.4.2.	Здійснювати систематичну роботу щодо координації діяльності методичних об'єднань фахівців психологічної служби навчальних закладів обласного підпорядкування.	КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»	Постійно
4.4.3.	Здійснювати соціально-психологічну та педагогічну реабілітацію дітей і підлітків з особливими освітніми потребами.	Практичні психологи, соціальні педагоги навчальних закладів	Постійно
4.4.4.	Проводити навчання педагогів і батьків із питань реабілітації дітей з особливими освітніми потребами: психологічні, психофізичні, вікові та інші аспекти.	Практичні психологи, соціальні педагоги навчальних закладів	Постійно

Вольянська
Носенко